

MSVRI 20 Mednarodne standarde za vrhovne revizijske institucije (International Standards of Supreme Audit Institutions – ISSAI) izdaja Mednarodna organizacija vrhovnih revizijskih institucij (International Organization of Supreme Audit Institutions – INTOSAI). Za dodatne informacije obiščite www.issai.org

NAČELO PREGLEDNOSTI IN ODGOVORNOSTI

Uvod

Namen in cilji

Namen tega dokumenta je predstaviti načeli preglednosti in odgovornosti vrhovnih revizijskih institucij in tako prispevati k dobri praksi v okviru njihovih pristojnosti in prakse. Vrhovne revizijske institucije so del pravnega sistema posamezne države in so odgovorne različnim stranem, vključno z zakonodajno oblastjo in javnostjo. Vrhovne revizijske institucije so odgovorne za načrtovanje in izvajanje revizijskega dela, uporabo ustrezne metodologije, standardov, da bi zagotovile odgovornost in preglednost v javnem poslovanju, da bi izvrševale svojo revizijsko pristojnost in izpolnile svojo odgovornost objektivno in popolno.

Ključni izziv vrhovnih revizijskih institucij je, kako javnosti kot tudi javnemu sektorju približati različne vloge in naloge, ki jih ima vrhovna revizijska institucija v družbi. Informacije o vrhovnih revizijskih institucijah morajo bi v skladu s pristojnostmi in pravnim okvirom ter lahko dostopne in primerne. Delovni postopki, aktivnosti in izdelki vrhovnih revizijskih institucij morajo biti pregledni. Vrhovne revizijske institucije morajo javno komunicirati z mediji in drugimi zainteresiranimi ter biti prisotne v javnosti.

Ta dokument je sestavni del Mednarodnih standardov vrhovnih revizijskih institucij in ta načela so uporabna skupaj z ostalimi standardi organizacije INTOSAI.

Vrhovne revizijske institucije delujejo v okviru različnih pristojnosti in modelov. Ta načela zato ne bodo enako uporabna za vse vrhovne revizijske institucije, vendar so namenjena usmerjanju vrhovnih revizijskih institucij k skupnemu cilju preglednosti in odgovornosti.

Pojma odgovornosti in preglednosti

Pravna država in demokracija sta osnovna temelja za neodvisnost in odgovornost revidiranja javnega sektorja in sta hkrati stebra, na katerih je zasnovana Limska deklaracija. Neodvisnost, odgovornost in preglednost vrhovne revizijske institucije so osnovni predpogoji za demokracijo, ki temelji na pravni državi, saj omogočajo vrhovni revizijski instituciji, da je zgled in da povečuje svojo kredibilnost.

Odgovornost in preglednost sta dva pomembna elementa dobrega poslovanja. Preglednost je močno orodje, ki ob dosledni uporabi pomaga v boju proti korupciji, izboljšuje poslovanje in spodbuja odgovornost.

Odgovornosti in preglednosti ne moremo preprosto ločiti, saj obe načeli zajemata mnoge aktivnosti (npr. javno poročanje), ki so jima skupne.

Načelo *odgovornosti* se nanaša na pravni in poročevalski okvir, organizacijsko strukturo, strategijo, postopke in aktivnosti, ki zagotavljajo, da:

- vrhovna revizijska institucija izpolnjuje svoje zakonsko določene obveznosti glede revizijske pristojnosti in poročanja o svojem proračunu;
- vrhovna revizijska institucija oceni in spremlja svoje delovanje ter učinke svojih revizij;
- vrhovna revizijska institucija poroča o pravilnosti in učinkovitosti porabe javnih sredstev ter o svojih aktivnostih in porabi virov, ki jih ima na voljo;

- predstojnik vrhovne revizijske institucije, člani (kolegijskih institucij) in osebje vrhovne revizijske institucije so odgovorni za svoja dejanja.

Načelo *preglednosti* se nanaša na pravočasnost, zanesljivost, jasnost in ustreznost javnega poročanja vrhovne revizijske institucije ter na status, pristojnosti, strategijo, aktivnosti, finančno poslovanje, ukrepe in uspešnost vrhovne revizijske institucije. Poleg tega vključuje obveznost poročanja javnosti o revizijskih ugotovitvah in zaključkih ter zajema javni dostop do informacij o vrhovni revizijski instituciji.

Načela

1. Načelo:

Vrhovna revizijska institucija izvaja svoje dolžnosti v pravnem okviru, ki zagotavlja odgovornost in preglednost.

- Vrhovna revizijska institucija je odgovorna za izvrševanje svoje revizijske pristojnosti v skladu z zakoni in predpisi, ki urejajo njeno poslovanje.
- Zakonodajna in predpisi zajemajo naslednje:
 - (1) revizijsko pristojnost, sodno pristojnost, odgovornosti;
 - (2) pogoje za imenovanje in razrešitev predstojnika vrhovne revizijske institucije in članov kolegija;
 - (3) zahteve glede poslovnega in finančnega upravljanja;
 - (4) pravočasno objavo revizijskih poročil;
 - (5) nadzor nad aktivnostmi vrhovne revizijske institucije in
 - (6) ravnotežje med dostopom javnosti do informacij in zaupnostjo revizijskih dokazov in drugih informacij.

2. Načelo:

Pristojnosti, odgovornosti, poslanstvo in strategija vrhovne revizijske institucije so javne.

- Vrhovna revizijska institucija omogoča javnosti prost dostop do informacij o svojih pristojnostih, organizaciji, poslanstvu, strategiji in odnosih z različnimi deležniki, vključno z zakonodajno in izvršilno oblastjo.
- Pogoji imenovanja, ponovnega imenovanja, upokojitve in razrešitve predstojnika vrhovne revizijske institucije in članov kolegijskih ustanov so javni.
- Vrhovna revizijska institucija naj bi svoje pristojnosti, odgovornosti, poslanstvo, strategijo in aktivnosti predstavila javnosti ne samo v svojem nacionalnem jeziku, ampak tudi v enem od uradnih jezikov organizacije INTOSAI.

2. Načelo:

Vrhovna revizijska institucija sprejema standarde, postopke in metode, ki so objektivni in transparentni.

- Vrhovna revizijska institucija sprejme standarde in metodologijo, ki je v skladu z osnovnimi revizijskimi načeli organizacije INTOSAI, predstavljenimi v Mednarodnih standardih vrhovnih revizijskih institucij.

- Vrhovna revizijska institucija opredeli te standarde in metodologijo ter pojasni, kako jih izpolnjuje.
- Vrhovna revizijska institucija predstavi obseg revizijskih aktivnosti, ki jih izvaja v okviru svojih revizijskih pristojnosti, na podlagi ocene tveganja in postopkov načrtovanja.
- Vrhovna revizijska institucija revidirancu predstavi kriterije, na katerih bo temeljilo revizijsko mnenje.
- Vrhovna revizijska institucija obvešča revidirance o revizijskih ciljih, metodologiji in revizijskih ugotovitvah.
- Revidiranci imajo možnost, da podajo svoja pojasnila k revizijskim ugotovitvam v procesu revidiranja ter da obravnavajo priporočila in se nanje odzivajo.
- Vrhovna revizijska institucija ima vzpostavljen učinkovit mehanizem za spremljanje popravljalnih ukrepov, poroča o upoštevanju priporočil in zahtevanih popravljalnih ukrepov, da bi zagotovila ustrezen odziv revidiranca na revizijske ugotovitve in priporočila ter tudi na priporočila, ki jih poda zakonodajna oblast (MSVRI 10 o neodvisnosti – 7. načelo).
- Postopki spremljanja vrhovne revizijske institucije omogočajo revidirancem, da pripravijo informacije o popravljalnih ukrepih, ki so bili izvedeni, oziroma navedejo vzroke, zakaj niso bili izvedeni.
- Vrhovna revizijska institucija mora vzpostaviti ustrezen sistem zagotavljanja kakovosti pri izvajanju revizij in poročanju ter tak sistem podvreči periodičnim neodvisnim ocenam.

3. Načelo:

Vrhovna revizijska institucija upošteva visoke standarde integritete in etike za zaposlene na vseh ravneh.

- Vrhovna revizijska institucija ima etična pravila ali kodeks, usmeritve in prakse, ki so v skladu s standardom MSVRI 30 in Kodeksom etike, sprejetim v okviru Mednarodnih standardov vrhovnih revizijskih institucij.
- Vrhovna revizijska institucija preprečuje interne konflikte interesov in korupcijo ter zagotavlja preglednost in zakonitost svojih aktivnosti.
- Vrhovna revizijska institucija aktivno podpira etično vedenje v celotni instituciji.
- Etične zahteve in obveznosti revizorjev, sodnikov (pri modelu sodišča), javnih uslužbencev in drugih so javno dostopne.

4. Načelo:

Vrhovna revizijska institucija zagotavlja, da načela preglednosti in odgovornosti niso ogrožena, ko za izvedbo nalog uporabi zunanje vire.

- Vrhovna revizijska institucija mora zagotavljati, da pogodbe z zunanjimi sodelavci ne ogrožajo načel preglednosti in odgovornosti.
- Uporaba dela zunanjih strokovnjakov (javne in zasebne organizacije) je odgovornost vrhovne revizijske institucije, ki mora zagotoviti, da tudi zunanji strokovnjaki spoštujejo etična načela (navzkrižje interesov) in usmeritve za zagotovitev integritete in neodvisnosti.

5. Načelo:

Vrhovna revizijska institucija opravlja svoje naloge gospodarno, učinkovito, uspešno in v skladu s predpisi ter o njih redno poroča javnosti.

- Vrhovne revizijske institucije uporabljajo prakse dobrega upravljanja, vključno z ustreznimi notranjimi kontrolami glede svojega finančnega poslovanja in aktivnosti. To lahko zajema notranje revidiranje in druge ukrepe, ki so predstavljeni v standardu INTOSAI GOV 9100 (Smernice za standarde notranjega kontroliranja za javni sektor).
- Računovodski izkazi vrhovne revizijske institucije so javno dostopni in so predmet zunanje neodvisne revizije oziroma parlamentarne presoje.
- Vrhovna revizijska institucija oceni in poroča o svojih aktivnostih in delovanju na vseh področjih, kot so finančne revizije, revizije pravilnosti poslovanja, smotrnosti poslovanja, pravna pristojnost (vrhovne revizijske institucije, ki so sodišča), ovrednotenje programov, ugotovitve glede aktivnosti javnega sektorja.
- Vrhovna revizijska institucija vzdržuje in razvija znanje in sposobnosti, potrebne za izvedbo nalog, s katerimi vrhovna revizijska institucija dosega svoje poslanstvo in izpolnjuje odgovornosti.
- Vrhovna revizijska institucija javno objavi svoj proračun in poročilo o finančnih virih (odobrena proračunska sredstva v parlamentu, državni proračun, ministrstvo za finance, agencije, prispevki) in kako so bili ti viri porabljeni.
- Vrhovna revizijska institucija ocenjuje in poroča o tem, kako učinkovito in uspešno so bila sredstva, namenjena vrhovni revizijski instituciji, porabljena.
- Vrhovna revizijska institucija lahko sodeluje z revizijskim odborom, ki ga sestavljajo v večini neodvisni člani in ki preverja in svetuje o finančnem poslovanju ter o postopku poročanja.
- Vrhovna revizijska institucija lahko uporablja pokazatelje smotrnosti, s katerimi ocenjuje svoje delo in to predstavi parlamentu, državljanom in drugim zainteresiranim.
- Vrhovna revizijska institucija spremlja svojo javno podobo, rezultate in učinke s pomočjo zunanjih povratnih informacij.

6. Načelo:

Vrhovna revizijska institucija javno poroča o rezultatih izvedenih revizij in o ugotovitvah, ki se nanašajo na aktivnosti javnega sektorja.

- Vrhovna revizijska institucija javno predstavi svoje zaključke in priporočila, ki so rezultat revizijskega dela, razen kadar so zaupne narave in to določajo zakoni in drugi predpisi.
- Vrhovna revizijska institucija poroča o popravljanih ukrepih, ki so jih revidiranci izvedli na podlagi revizijskih priporočil.
- Vrhovna revizijska institucija, ki je ustanovljena kot sodišče, poroča o sankcijah in kaznih za prekrške, ki so bile naložene odgovornim osebam.
- Vrhovna revizijska institucija javno poroča o celovitih revizijah, npr. reviziji izvrševanja državnega proračuna, finančnih pogojih in aktivnostih, razvoju finančnega upravljanja, in če je to predpisano, tudi o strokovnem razvoju.
- Vrhovna revizijska institucija vzdržuje tesno sodelovanje z ustreznimi parlamentarnimi odbori, ki jim pomaga bolje razumeti revizijska poročila in ugotovitve, da bi lahko revidirancem predlagali ustrezne ukrepe.

7. Načelo:

Vrhovna revizijska institucija pravočasno in javno obvešča o svojih aktivnostih in revizijskem delu prek medijev, spletnih strani in drugih sredstev obveščanja.

- Vrhovna revizijska institucija javno poroča o svojih dejavnostih in revizijskih rezultatih in je vidna institucija javne sfere.
- Vrhovna revizijska institucija spodbuja zanimanje javnosti in strokovnih krogov za svoje najpomembnejše ugotovitve.
- Povzetki revizijskih poročil in sodb so dostopni javnosti ne samo v nacionalnem jeziku vrhovne revizijske institucije, ampak tudi v enem od uradnih jezikov organizacije INTOSAI.
- Vrhovna revizijska institucija začne in izvaja revizije ter izdaja poročila pravočasno. Preglednost in odgovornost sta doseženi, če revizijsko delo in informacije niso zastarele.
- Poročila vrhovne revizijske institucije so dostopna in razumljiva širšemu krogu javnosti v različnih oblikah (povzetki, grafike, video predstavitev, sporočila javnosti).

8. Načelo:

Vrhovna revizijska institucija uporablja zunanje in neodvisno strokovno mnenje, da poveča kvaliteto in verodostojnost svojega dela.

- Vrhovna revizijska institucija deluje v skladu z Mednarodnimi standardi vrhovnih revizijskih institucij in si prizadeva za nadaljnje izobraževanje, tako da uporablja smernice in znanje zunanjih institucij.
- Vrhovna revizijska institucija lahko uporabi zunanjo neodvisno oceno svojega dela in izvajanja revizijskih standardov. V ta namen lahko uporabijo stanovski pregled (*peer review*).
- Vrhovna revizijska institucija lahko vključi zunanje strokovnjake, ki nudijo neodvisno strokovno svetovanje, vključno s tehnično podporo revidiranja.
- Vrhovna revizijska institucija javno poroča o rezultatih stanovskega pregleda in neodvisnih zunanjih ocenah.
- Vrhovna revizijska institucija izkorišča prednosti vzporednih ali skupnih revizij.
- S povečevanjem kvalitete dela vrhovna revizijska institucija prispeva k izboljševanju strokovnosti in finančnega poslovanja.